

Ako uplatniť nový zákon o výstavbe v oblasti protipožiarnej bezpečnosti stavieb (PBS)? Témy na diskusiu

Diskusie k jednotlivým návrhom novely stavebného zákona prebiehajú od založenia APPO SR. Názory sa postupne vyvíjali a menili, rovnako ako sa menili návrhy zákona.

Zákon č. 201/2022 Z. z. o výstavbe (ďalej len „zákon“) bol napokon schválený. Radi by sme otvorili diskusiu o jeho aplikácii v našom odbore, PBS. Účinnosť sa blíži. Je načim sa zobudiť.

Predkladáme niekoľko tém na diskusiu.

Téma 1: Členenie stavieb

O potrebe prispôsobenia požiarnej legislatívy členeniu stavieb podľa zákona prebehla diskusia napríklad na spoločnej porade APPO SR, za účasti zástupcov HaZZ a zástupcov MDV SR v Blatnom roku 2013. Vtedy navrhnutý princíp členenia stavieb do 4 skupín sa v dnes platnom zákone zachoval. Dôvody ostali. Zjednodušiť celú schému požiadaviek PBS na stavby podľa ich kategórie náročnosti. Ide najmä o paušálne zjednotenie minimálnych požiadaviek kategórie stavieb.

Zákon v § 2 ustanovuje drobnú, jednoduchú a vyhradenú stavbu. Ich zoznamy sú v prílohách zákona. Teda vznikli 4 skupiny stavieb, 3 skupiny sú zvlášť vymenované a ostatné sú 4. skupiny, čiže „bežné“.

Potreba vzniku vyhradených stavieb bola zdôvodňovaná rôzne. Výstižná je napr. dôvodová správa z roku 2015 (tlač 1573), kde sa píše: „*Inšpiráciou na vyčlenenie takýchto stavieb do samostatnej kategórie boli známe veľké stavebné nehody (zrútenie) na stavbách podzemných garáží v Bratislave-Karlovej Vsi a na Plynárenskej ulici v Bratislave*“. Ako ozvena na túto udalosť zo strany odborníkov PBS bola po zrútení stropu na Plynárenskej ulici otázka: „*Akú mal mať skutočnú požiarnu odolnosť strop, keď sa zrútil už za studena? R0? Dobré, že sa zrútil skôr a nie až pri požiari keď, bola stavba obsadená ľuďmi.*“

Aj posledná dôvodová správa je zaujímavá. Píše v nej napríklad: „*...projektant však musí v správe o výsledku prerokovania stavebného zámeru uviesť, že sa jedná o vyhradenú stavbu,*

ktorá si vyžaduje vypracovanie vykonávacieho projektu. ...Navrhované členenie budov má pôvod v Medzinárodnej klasifikácii stavieb (vyhl. Štatistického úradu Slovenskej republiky č. 323/2010 Z. z.). ... Členenie podľa konštrukcie a spôsobu prevádzky má vplyv na parametre a režim budovy od projektovania, cez zhotovovanie až po trvalú prevádzku.“

Diskusia: Navrhnuť základné pravidlá PBS pre jednotlivé skupiny stavieb

1. Drobné a jednoduché stavby. Súbor jednoduchých pravidiel, ktoré sa ľahko kontrolujú. Tieto stavby by nepotrebovali projekt PBS. To priamo súvisí aj s novými stupňami projektovej dokumentácie. Pri stavebnom zámere zapracuje projektant uvedené pravidlá bez potreby spolupracovať so špecialistom PO. Podľa princípu „Just do it.“

2. „Bežné“ stavby – zachovať viac-menej dnešnú úroveň.

3. Vyhradené stavby. (§ 2 ods. 5)

- Zadefinovať taxatívne minimálne požiadavky na úrovni, ktorá z veľkej miery platí už dnes. Niektoré parametre treba upresniť či zosúladiť.
 - Napr. výškové budovy od 32 m (príloha 4, ods. 1 písm. b)), zosúladiť výšky a priradiť konkrétne hodnoty R, EI, pre jednotlivé skupiny požiarnych konštrukcií
- Podľa zákona je zavedená povinnosť vykonávacieho projektu stavby a kontrolného statického posúdenia, viď § 20 ods. 2 písm. b)
 - To si vyžaduje úzku spoluprácu generálneho projektanta (§ 24) a autorizovaného inžiniera pre riešenie protipožiarnej bezpečnosti stavieb a technológií, ktorý je novým povoláním v sektore stavebníctva vytvoreným a schváleným v roku 2022 v rámci Národnej sústavy povolaní definovanej zákonom č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti (pozri <https://www.sustavapovolani.sk/register-zamestnani/pracovna-oblast/karta-zamestnania/500191-autorizovany-inzinier-pre-riesenie-protipoziarnej-bezpecnosti-stavieb-a-technologii/>)
 - „Zhotoviteľ stavby nezodpovedá stavebníkovi za uskutočnené stavebné práce na základe chybné spracovaného overeného projektu“ (§ 23). Preto pozor na kvalitu a úplnosť projektov. Projekty PBS spracované tak, ako je zvykom doteraz, nie sú pre budúcnosť dostatočné.
- Kolaudácia - súlad stavby s projektom (§ 45 ods. 2 písm. j)). Predpokladáme, že pre preukázanie súladu stavby s projektom bude potrebné vypracovať požiarny audit. Úzka spolupráca generálneho zhotoviteľa vyhradenej stavby s požiarnym audítorom bude nevyhnutná. Požiarny audítor je nové povolanie v sektore stavebníctva, ktoré bolo vytvorené a schválené v rámci Národnej sústavy povolaní v roku 2022 (pozri <https://www.sustavapovolani.sk/register-zamestnani/pracovna-oblast/karta-zamestnania/500051-poziarne-auditor/>) Táto úzka spolupráca je potrebná počas celej doby zhotovovania stavby, keď sú problémy riešiteľné a konštrukcie viditeľné. Podklady: požiarny audit, osvedčenie požiarnych konštrukcií
- Zabezpečiť pravidelné prehliadky nosných konštrukcií (aj s požiarného hľadiska) a technických systémov (aj požiarné zariadenia) v nadväznosti na § 30 ods. 2 písm. f)

Sústredíme energiu na dosiahnutie vysokej kvality vyhradených stavieb. Nestrácajme zdroje pri jednoduchých (a drobných) stavbách.

Téma 2: Stupne dokumentácie stavby

Podľa § 3

Dokumentáciu stavby tvorí

- projektová dokumentácia,
- realizačná dokumentácia a
- prevádzková dokumentácia.

Stupňami projektovej dokumentácie sú

- stavebný zámer,
- projekt stavby a
- vykonávací projekt.

(5) Vykonávací projekt je detailným rozpracovaním overeného projektu stavby na účel uskutočňovania stavebných prác.

(9) Prevádzková dokumentácia je súbor informácií o prevádzke stavby počas jej existencie,...

(10) Prevádzka stavby je komplexné používanie stavby v súlade s jej projektovaným účelom a spôsobom užívania, s kolaudačným osvedčením a so základnými požiadavkami na stavby ustanovenými osobitným predpisom a zahŕňa najmä funkčnosť

- prvkov stavebnej konštrukcie na predpokladané činnosti,
- ...
- požiarnych zariadení,...

Diskusia: Ujasniť, aká činnosť sa bude požadovať pre príslušný stupeň dokumentácie

Téma 3: Základné požiadavky na stavby (ZPS)

Požiarne bezpečnosť sa v zákone spomína len minimálne. Avšak je schovaná za ZPS, napr. v § 3 ods. 10, § 7 ods. 5, § 23 ods. 3) písm. g), § 24 ods. 6 písm. c), § 35 ods. 1. Teda požiarne bezpečnosť sa týka viacerých činností a dokumentov definovaných v zákone.

Požiarnej ochrany sa týka konkrétne druhá ZPS uvedená je v Nariadení EÚ 305/2011 (CPR) nasledovne:

Stavby musia byť ako celok a vo svojich častiach vhodné na zamýšľané použitie, a to najmä vzhľadom na zdravie a bezpečnosť ľudí počas ich celého životného cyklu. Stavby musia pri bežnej údržbe spĺňať nasledujúce základné požiadavky na stavby počas ekonomicky primeraného obdobia životnosti.

Bezpečnosť v prípade požiaru (ZPS2)

Stavby musia byť navrhnuté a zhotovené tak, aby sa v prípade vypuknutia požiaru:

- a) počas určitého času zachovala nosnosť konštrukcie;*
- b) obmedzila tvorbu a šírenie ohňa a dymu v stavbe;*
- c) obmedzilo rozširovanie požiaru na susedné stavby;*
- d) osoby nachádzajúce sa v stavbe z nej mohli odísť alebo aby mohli byť zachránené iným spôsobom;*
- e) zohľadnila bezpečnosť záchranných tímov.*

Z uvedeného vyplýva, že

- mechanická odolnosť a stabilita stavby sa posudzuje aj pre zaťaženie v podmienkach požiaru. Stavby musia byť navrhnuté a zhotovené tak, aby zaťaženie, ktorému sú vystavené v priebehu zhotovovania a používania, nevedlo k zrúteniu stavby alebo jej časti (viď ZPS 1) .
- Napr. odstupové vzdialenosti, požiar steny REI-M pod sú pre písm. c)
- členenie stavby na požiarne a dymové úseky, únikové cesty, atď. sú zamerané na požiadavky podľa písm. d) a e).

Diskusia: Ako premietnuť ZPS jednotlivých paragrafov zákona do života (v praxi, vo vyhláškach a pod.).

To napríklad prináša

- Statický výpočet pre konštrukcie zaťažené požiarom
- Kontrolné statické posúdenie pre konštrukcie zaťažené požiarom pre vyhradené stavby
- Preukázanie súladu stavby s projektom (§ 45 ods. 2 písm. j) – osvedčenie PK a požiarneho audit.
- Požadovanú vysokú odbornosť autorizovaného inžiniera pre riešenie protipožiarnej bezpečnosti stavieb a technológií a rovnako aj požiarneho audítora.

Téma 4: Vhodnosť stavebných výrobkov (SV) na zamýšľané použitie

Vhodnosť SV je v zákone požadovaná vo viacerých paragrafoch. Vhodnosť deklaruje výrobca SV vo vyhlásení o parametroch. S tým súvisí aj ich správne použitie. V § 10 sa uvádza:

„Ak sa na určité stavebné práce, na spôsob použitia stavebného výrobku...vzťahujú...návody výrobcov stavebných výrobkov,... stavebné práce sa musia uskutočniť v súlade s nimi.“

V praxi vidíme, že ak sú na výrobok kladené aj iné ako požiarotechnické parametre, tie sa neraz zanedbávajú. Napríklad použitie v exteriéri, maximálne rozmery konštrukcií, technologický postup, presné vyhotovenie konštrukcií podľa klasifikácii a pod. Tento nedostatok je nebezpečný najmä vo vyhradených stavbách.

V projektoch nebýva uvedený spôsob požiarnej ochrany napr. oceľových konštrukcií (OK). Z hľadiska vhodnosti stavebného výrobku je to veľký nedostatok. Je podstatný rozdiel medzi ochranou náterom (citlivý na kvalitu), nástrekom (vibrácie) a obkladom. Navyše každý z týchto spôsobov má rôzne materiálové bázy (interiér verzus exteriér). Nie všetky spôsoby ochrany OK sú vhodné pre všetky prípady. Okrem toho majú rôzny výpočet A/V a rôznu hmotnosť. To sú významné vplyvy na statiku.

Diskusia: Zlepšiť kontrolný mechanizmus použitia vhodných stavebných vo vyhradených stavbách.

- Je veľký rozpor medzi stavebným výrobkom a stavebnou (požiarou) konštrukciou zhotovenou z týchto SV. Napríklad stavebný výrobok XY je vhodný na zhotovenie požiarnej steny, ale tým ešte nie je preukázaná jeho vhodnosť na zhotovenie potrubia. Na to by potreboval zvlášť klasifikáciu.
- Vhodnosť stavebného výrobku je nepriamo súčasťou OPK. Požiarneho audítora by mal lepšie využívať tento nástroj. K tomu sa potrebuje orientovať v súvisiacich normách a dokumentoch (CPR, ETA, EN, CE, EAD,...)
- Nejednen zhotoviteľ požiarnej konštrukcie pod cenovým tlakom použije akýkoľvek výrobok, aj bez preukázania jeho vhodnosti. Ak tým neporušil pravidlá (teda aj schválený projekt), nie je postihnuteľný.

Téma 5: Držiteľ certifikátu

Podľa § 22 je zhotovovanie vyhradenej stavby vyhradené generálnemu zhotoviteľovi stavby, ktorý je držiteľom platného certifikátu systému manažérstva zhotoviteľa vyhradenej stavby zapísanému v zozname certifikovaných generálnych zhotoviteľov vyhradených stavieb.

System certifikácie zhotoviteľov vyhradených stavieb začal pripravovať Zväz stavebných podnikateľov Slovenska v roku 2017 po dohode s odbornou sekciou ZSPS a MDV SR ako súčasť koncepcie vyhradených stavieb v zákone o výstavbe. Koncept vyhradených stavieb bol pripravovaný v spolupráci s SKA a SKSI a tiež za účasti ďalších odborníkov. Metodický postup pre získanie certifikátu zhotoviteľa vyhradených stavieb bol spracovaný pre stavebné firmy, ktoré majú záujem uchádzať sa o certifikáciu systému manažérstva podľa Národného dokumentu, aby mohli najmä efektívnym spôsobom vypracovať potrebnú dokumentáciu pre tento systém manažérstva a harmonizovane postupovať pri stanovení efektívneho počtu svojich zamestnancov, ktorí sú súčasťou daného systému manažérstva, uvádzať minimálne požadované údaje o kvalifikačných požiadavkách podľa Národného dokumentu. (zdroj <https://vyhradene-stavby.sk>)

Diskusia: Doplniť metodický postup tak, aby zahŕňal aj PBS, resp. spoluprácu s požiarnym audítorm

- Vyhradené stavby si zaslúžia zvýšenú pozornosť a to aj z hľadiska PBS. Držiteľ certifikátu by mal mať aj v tejto oblasti zavedené postupy.
- APPO SR ponúka svoje znalosti a skúsenosti